

RZEŹBOTWÓRCZA DZIAŁALNOŚĆ LODOWCÓW GÓRSKICH I ŁADOLODÓW

LODOWCE POWSTAJĄ POWYŻEJ GRANICY WIECZNEGO ŚNIEGU, PRZEMIESZCZAJĄ SIĘ POD WPŁYWEM NACISKU NADLEGŁEJ MASY ŚNIEGOWEJ ORAZ SIŁ GRAWITACYJNYCH.

- Lód może:
  - Transportować: np. materiał skalny
  - Erodować powierzchnie Ziemi (egzaracja)
  - Osadzać (akumulować) materiał w innym miejscu

NISZCZĄCA DZIAŁALNOŚĆ LODOWCA GÓRSKIEGO

Lodowiec górski poruszając się, niszczy powierzchnie ziemi, transportuje materiał skalny i osadza go w innym miejscu. Takie działania lodowca powoduje powstawanie nowych form na powierzchni Ziemi, do najważniejszych należą:

- Detrakcja- Wyrywanie dużych okruchów skalnych i przyłączenie ich do poruszającego się lodowca.
- Detersja (abrazja lodowcowa)- polega na wygładzeniu podłoża skalnego przez skały znajdujące się w dolnej części lodowca.
- Egzaracja- złobienie podłoża w skutek zdzierania materiału skalnego przez czoło sunącego lodowca.

C.D. FORMY POWSTAŁY W WYNIKU EROZYJNEJ DZIAŁALNOŚCI LODOWCÓW GÓRSKICH

- Doliny U-kształtne- doliny rzeczne poszerzone i wyrównane przez spływający lodowiec
- Kotły polodowcowe(cyrki, kary lodowcowe)- jest to duże zagłębienie otoczone z trzech stron pionowymi ścianami, utworzyło się na miejsce wytopionego pola firnowego
- Baraniec (muton)- pagórki skalne, wygładzone przez nasuwający się lodowiec, podłużne o stoku wygładzonymi łagodnym od strony nasuwania się lądolodu, a stromym od drugiej strony.
- Dolina zawieszona- stworzone przez lodowiec płynący boczną doliną (dno takiej doliny jest znacznie wyżej niż doliny głównej)
- Rysy lodowcowe- drobne zagłębienia w postaci rys i bruzd, powstałe na wygładzonej skale w wyniku rysowania i żłobienia podłoża przez okruchy skalne wleczone po dnie przez lądolód lub lodowiec.
- Wygłady lodowcowe- skały o wygładzonej powierzchni i zaokrąglonych kształtach, szlifowane przez nasuwający się lądolód lub lodowiec.

DOLINY U- KSZTAŁTNE

KOTŁY POŁODOWCOWE

BARANIEC

DOLINA ZAWIESZONA

DOLINA ZAWIESZONA

WYGŁADY LODOWCOWE

TRANSPORTOWA DZIAŁALNOŚĆ LODOWCA GÓRSKIEGO

- Niesiony przez lodowiec materiał o różnej wielkości nazywany moreną, pochodzi z podłoża zdzieranego przez lodowiec. Materiał skalny może być transportowany na powierzchni lodowca, wtopiony w masę lodową lub spychany przez czoło lodowca.
- Innym sposobem transportowania materiału jest niesienie okruchów skalnych przez wody lodowcowe, płynące po powierzchni lub we wnętrzu lodowca.

AKUMULACYJNA DZIAŁALNOŚĆ LODOWCA

Materiał niesiony przez lodowiec może zbudować różne formy na powierzchni ziemi, są one widoczne po ustąpieniu lodowca. Wyróżniamy:

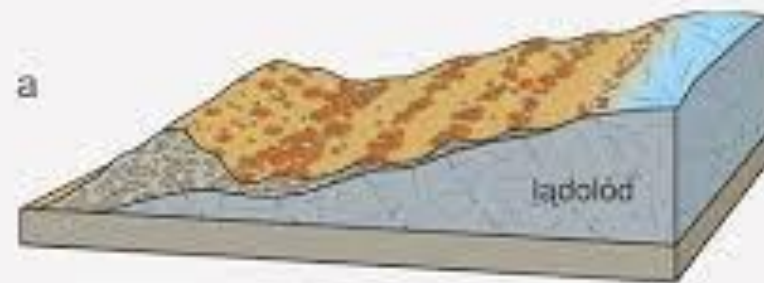
- Morena denna- teren płaski, falisty (z niewielkimi pagórkami), z licznymi zagłębieniami po wytopieniu się brył martwego lodu (lód, który oddziela się od lądolodu lub lodowca w czasie jego topnienia)
- Morena środkową- wał biegnący środkiem zlodowaczonej doliny. Tworzy się z połączenia wałów moreny bocznych dwóch jeziorów lodowcowych
- Morena boczną- wąskie wały ciągnące się wzdłuż brzegów lądolodu i lodowca
- Morena czołową- wąskie pagórki, wały o dość stromych stokach

MORENA CZOŁOWA

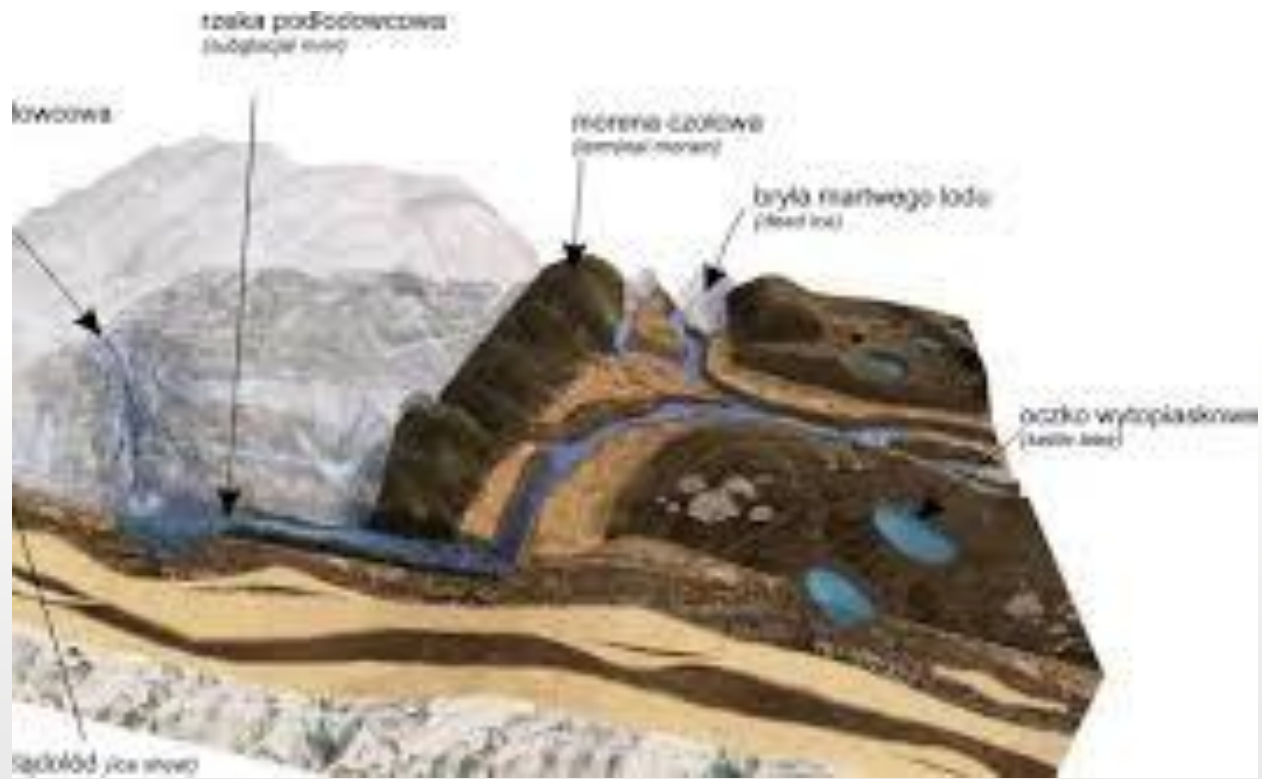

Schemat powstawania moreny czołowej

morena
czołowa
akumulacyjna

morena boczna

morena denną

morena czołowa

morena boczna

FORMY POWSTAŁE NA SKUTEK DZIAŁALNOŚCI LĄDOLODU

- Podobnie jak w przypadku lodowców górskich, lądolód również zdziera, transportuje oraz akumuluje materiał.
- Krajobraz powstały na skutek działalności lodowca nazywamy glacjalnym. Jeśli formy rzeźby polodowcowej zdążyły ulec erozji (denudacji), taki krajobraz nazywamy staroglacjalnym.
- Jeśli w krajobrazie wyraźnie zaznaczają się formy polodowcowe, które nie uległy jeszcze erozji jest to krajobraz młodoglacjalny.

FORMY POWSTAŁE W WYNIKU DZIAŁALNOŚCI LĄDOLODU TO:

- Moreny czołowe
- Moreny denne
- Głazy narzutowe (eratyki)- głazy przywleczone przez lądolód z odległych terenów(np. Eratyki w Polsce pochodzą z półwyspu Skandynawskiego)

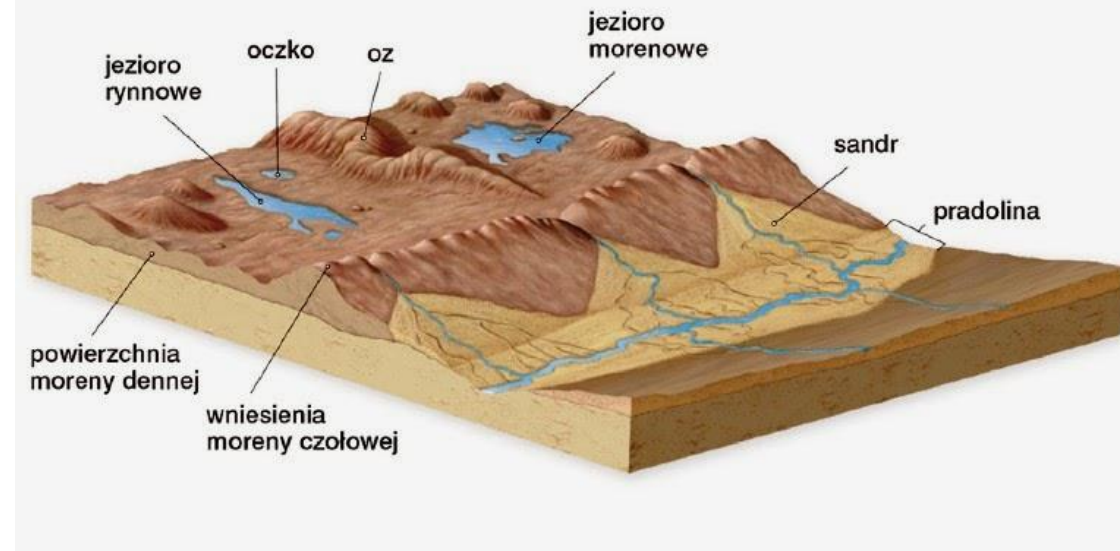
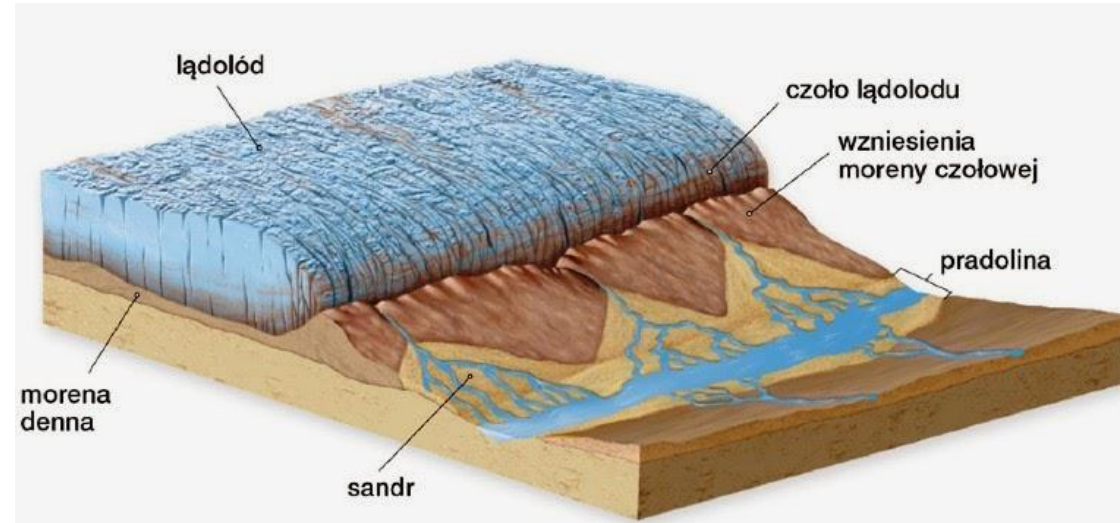
GŁAZ NARZUTOWY

FORMY POWSTAŁE PO PRZEZ DZIAŁANIE EROZYJNE WÓD WYPŁYWAJĄCYCH Z LODOWCA (FORMY FLUWIOGLACJALNE)

- Rynny polodowcowe- podłużne zagłębienie utworzone w morenie dennej przez wodę krążącą wewnątrz lądolodu (woda ta silnie eroduje w podłoże)
- Pradoliny-wielkie doliny rzeczne utworzone przez wody wypływające z pod lądolodu, ułożone z reguły równoległe do czoła lądolodu.

FORMY POWSTAŁE POPRZEZ AKUMULACYJNE DZIAŁANIE WÓD WYPŁYWAJĄCYCH Z LODOWCA

- Sandry-rozległe, płaskie stożki napływowe- woda wypływająca spod lądolodu transportuje materiał i pozostawia go (szeroko przed czołem lądolodu)
- Kemy- Skoncentrowane w jednym miejscu pagórki zbudowane z piasku i żwirów, posiadające płaską powierzchnie szczytową, powstałe między bryłami martwego lodu z materiału naniesionego przez wodę wytapiającą się z tych brył.
- Ozy- długie, wąskie wały zbudowane z piasku i żwirów, powstałe wewnątrz lądolodu z materiału akumulowanego przez wodę
- Drumliny- występujące w większych skupiskach podłużne wzgórze o opływowych kształtach, strome od strony napływania lądolodu, a łagodne od strony przeciwnej :zbudowane z piasku, żwirów i grubszego materiału, powstałe w szczelinach lądolodu z materiału przeniesionego przez wody płynące po lodzie.

DRUMLINY

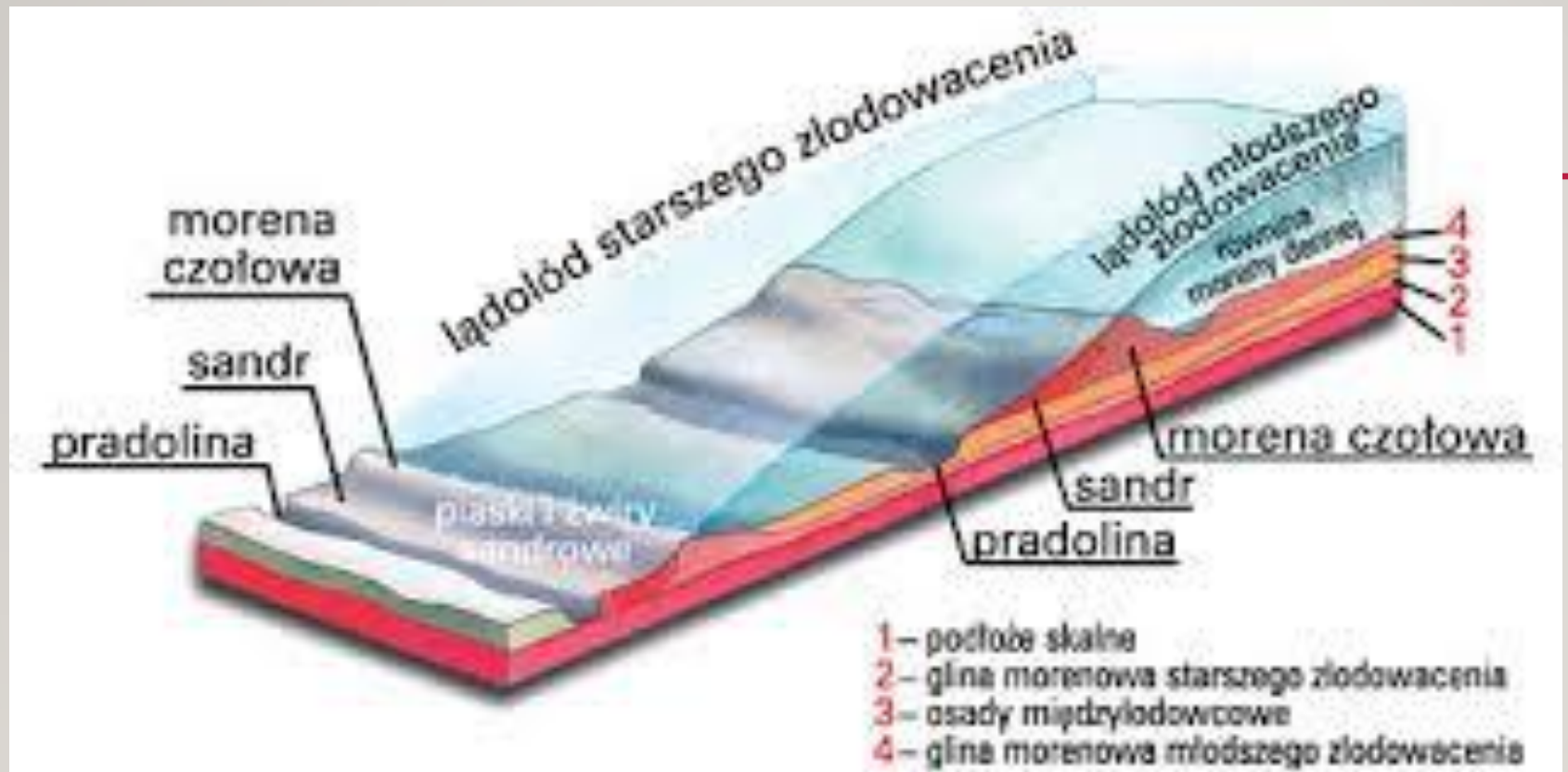

KEMY

Schemat krajobrazu ukształtowanego przez lądolód skandynawski

ZADANIA:

- Termin przesyłania zadań jest do 29.04
- Zadanie I: Wyjaśnij dlaczego lądolody, w odróżnieniu od lodowców górskich nie tworzą moren bocznych?- odpowiedź na to pytanie znajduje się w podręczniku (strony 238-244)
- Cała strona I 17 w zeszycie ćwiczeń.